

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Sanatın Sunum Bağlamı ve Yeni Medya Sanatı: Levent İskenderoğlu “Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube Kanalı Örneği

Presentation Context of Art And New Media Art: Levent İskenderoğlu “One Photos Thousand Stories” YouTube Channel Example

Alahattin KANLIOĞLU^{a*} Egemen Umut ŞEN^b

^a Dr. Öğr. Üyesi, Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, İzmir/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-0785-9681

^b Fotoğraf Sanatçısı, Merzifon Atatürk Bilim ve Sanat Merkezi, Amasya/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0001-7518-0737

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 18 Mayıs 2022

Kabul tarihi: 5 Eylül 2022

Anahtar Kelimeler:

Yeni medya,

Sanat,

Fotoğraf

ARTICLE INFO

Article History:

Received: May 18, 2022

Accepted: September 05, 2022

Keywords:

New media,

Art,

Photography

ÖZ

Gelişen teknolojiler, insan hayatını kolaylaştırma özelliği sayesinde, hayatımızda her geçen gün daha çok yer edinmektedir. Teknolojik gelişmelere koşut olarak gelişen yeni medya; çok büyük kitlelere ulaşılabilir olması yönüyle kitlesizleşme sağlaması, izleyicilerin istediği zaman istediği kadar ulaşabilmesi neticesinde eş zamanlılık imkânı tanınması ve en karakteristik özelliği olan etkileşimli bir ortam olması sebebiyle geleneksel medyanın yerini almaktadır. Geleneksel sergiler kadar büyük bütçeler gerektirmemesi ve çeşitli sebeplerle küratörlerin ilgisi dışında kalan sanatçıların yapıtlarını izleyicilere sunma fırsatı vermesi gibi özellikleri nedeniyle yeni medya sanatçılara önemli bir temsil ortamı sağlama açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Ancak bugün sanatın bu yeni medya zemininde vücut bulması yalnızca böyle açıklanamaz. O muazzam merak duyguları ile sanatçıları bu alana çeken çoğu kez geleneksel imkanların eksikliği değil de sanat eseri icra etmenin bu yeni biçiminin çekiciliğidir. Bu çalışmada yeni medyanın hem sanatsal üretim pratiği hem de sunum bağlamında kullanılmasıyla oluşan yeni medya sanatı örneklerinden birini oluşturan, sanat tarihi uzmanı ve sanat eleştirmeni Levent İskenderoğlu'nun “Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalı örnek durum analizi ve betimleme yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

ABSTRACT

Developing technologies, thanks to the feature of facilitating human life, take more place in our lives every day. New media under the influence of developing technologies takes place of the traditional media by providing the audience aspect of being accessible to very large audiences, the opportunity of synchronization as a result of the audience reaching as much as they want as an interactive environment. It can be said that the new media, as an important medium of representation, does not require large budgets for artists as much as traditional exhibitions and gives the opportunity for presenting the works of overlooked artists to the audience. However, this explanation cannot be the only approach to the incarnation of art on this new media ground. It is not the lack of traditional facilities that attract artists to this field with their tremendous sense of curiosity, but the attractiveness of this new form of performing art. In this study, “One Photograph, Thousand Stories” YouTube channel of art history expert and art critic Levent İskenderoğlu, which is one of the new media art examples created by the use of new media in the context of both artistic production and presentation, was analyzed using case study and description method.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: alahattin.kanlioglu@ege.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

It is an inevitable fact that, during their civilization journey, the technologies developed by people, who are social creatures, have created radical changes and transformations in their entire lives. It is a widely accepted approach with implications ranging from production methods to consumption patterns, from management systems to sociology, economics, and art. Developing technologies that make human life more comfortable, or more livable and easier, also change and transform communication environments.

The era we live in is shaped by technological advances and dominated by the image. Painting and illustration are two-dimensional visual arts that include photography. A work created in the two-dimensional visual arts for each field and introduced into the communication environment must first be seen, perceived, and determined. Following this requirement, it can be interpreted in the audience's mind and in their world of emotion.

The artist can be positioned as the subject of the effort to comprehend and explain the contemporary time period. If he/she is producing in order to share the work, the artist must do so in a communication environment. Exhibiting an existence as an artist, having an identity, and understanding whether the work has a counterpart in society and related circles are only possible if the produced works are brought into the communication environment and brought together with the audience.

At this point, the advantages of new media, which emerged as a result of technological developments, draw attention. When it is desired to list the most important and advantageous features, the ability to reach very large audiences easily can be placed at the top. It is critical that the artist's works reach a potential audience all over the world at the same time. Normally, for this to happen, the works must be prepared for simultaneous exhibition in different parts of the world and opened to the public in exhibition halls. Because of the printing costs and the hurdle of getting the exhibition halls open their doors to the artist, this is a very difficult task. It is also important to note that it provides an interactive environment in which the audience can communicate their comments and views to the artist at any time and for as long as they want. Furthermore, the fact that much lower budgets are required when compared to traditional exhibition methods should be counted among the benefits provided by new media to today's artists. For artists who have not been able to attract the attention of art curators for various reasons but still want to present their works to the art community, new media provides an important opportunity to represent and exist. In conclusion, for artists who are becoming more aware of the benefits it offers, and these benefits are growing by the day, it is emerging as a new and important field in which they can exist and be represented with their new media works. However, explaining the increasing interest of artists in new media with the inadequacy of traditional facilities may not be the best approach. At the same time, the artist's insatiable curiosity and the allure of the new form of performing art in new media possibilities should be mentioned.

The basic assumption in this study is that new media opens up new ways for artists to perform and present art and that artists are increasingly preferring new media environments for sharing their works and gaining identity. The reasons for the increasing and widespread preference for new media are examined using an example in which new media is used as both an artistic production practice and a context for artistic presentation. The YouTube channel "Bir Fotoğraf Bin Öykü (One Photo, A Thousand Stories)" by art critic and art historian Levent İskenderoğlu was chosen as an example. The situation analysis and descriptive method were used to conduct the research. Due to the limited number of studies conducted in Turkey on the relationship between new media and art, this study is thought to will expand the relevant literature and is important in this sense.

On his YouTube channel, Levent İskenderoğlu showcases five different single-frame photographs of his choice by different photographers, accompanied by his own voice and texts. Each photo and story is accompanied by music composed specifically for that image. The phrase "reads, writes, tells..." appears on the YouTube channel. This statement explains the process of using the photographs he chose, which are the works of various photographers, with his knowledge and experience, while he owns them. He selects photographs that have an impact on him. He must first comprehend the photographs he selects. It reveals its meaning in terms of technique and composition, then almost appropriates it with the content it creates. He interprets photography, which has a nearly two-hundred-year history as the most popular two-dimensional visual art of our time, with rhetoric, one of the most archaic arts, and combines it with music, which can be described as the art form with the greatest ability to affect the human spirit. On YouTube, which is a new and influential form of media, he presents the content it produces to its potential audience. This content is available to the audience whenever and wherever they want. He does not make any plastic changes to the photographs he took as a subject matter, but it can be said that he subjected them to some kind of change. Each of the original stories revealed and shared with the new interpretation and approach it brings to the relationship between the work in question and the audience can be considered a new work of art.

The careful examination of experimental interpretations of new media is critical in terms of the future perception of art and its transformation. As in this case, multidisciplinary content can be regarded as a new media art that will open the door to new meanings to be received in the projection it provides to the audience, owing to the effect it has on the audience, who will internalize and receive it in their own consciousness.

Giriş

Sanat, kendini tanımlayabilen insanın, varlığı ile ürettiği ve varlığı insan zihninin yüceliğine bağlı olarak anlam kazanan bir varoluş zemini (İskenderoğlu, 2009: 1). Tarih boyunca sanatçının kendini başka bir zihinde var edebilmek ve bu şekilde geçici olanla ilişkisini daha anlamlı bir zemine oturtabilme inancının en etkili yolu olagelmiştir. Sanatçının entelektüel birikimi, duyuş ve düşünüş evreni, etkileşim içinde olduğu doğal ve kültürel çevre, kullandığı malzemenin özellikleri gibi birçok etkenin şekillendirdiği sanat icrası, sanatçı için, bir tür temsil yöntemidir.

Hall'a göre temsil, göstermek, imgelemek, tasvir etmek anlamını taşımaktadır (Hall, 1997: 6). Bu tanımdan yola çıkarak temsilin, bir duruma ya da tespite ilişkin zihinsel algılarımızın dil ile olan ilişkisiyle meydana gelen anlamlandırma süreci olduğunu söylemek mümkündür (Polat, 2018: 48). Başka bir ifade ile temsil anlam inşa etme yoludur. Bu anlam inşa etme sürecinde anlamı etkileyen en önemli unsurlardan birisi ise temsilin sunulduğu medium yani ortamdır. Sanat; tarih boyunca sanatçının kendini, kendine ait içselleştirilmiş varlığı kendi dışındaki dünya ile paylaşmak, kendini başka zihinlerde var edebilmek ve bu şekilde geçici olanla ilişkisini daha anlamlı bir zemine oturtabilme inancının en etkili yolu olagelmiştir. Ancak sanatçı eserini ürettikten sonra onun üzerindeki tasarruf hakkını istediği gibi kullanamamakta, onunla zihinsel bağı dışında bir hakimiyet ilişkisini de her zaman arzu ettiği gibi sürdürememektedir.

Bu durumu en iyi açıklayabilecek örneklerden biri Fransız foto muhabir olan Robert Doisneau tarafından 1953 yılında Le Point dergisinin Fransız kafelerini konu alan sayısı için çektiği kafede şarap içen bir çiftin fotoğrafıdır. Fotoğrafa konu olan kişilerin izni alınarak çekilen fotoğraf daha sonra fotoğrafçının rızası olmadan Yeşilay tarafından alkolün kötülüklerini anlatan bir broşüre basılmıştır. Hatta yine aynı fotoğraf izinsiz olarak dedikodu gazetesinde "Champs-Elysees'de Fahişelik" başlığı altında görsel olarak kullanılmıştır. Bugün bu fotoğraf çerçevelenmiş bir şekilde New York Modern Sanat Müzesi'nde sergilenmektedir. (Barrett, 2017: 135-136). Aynı fotoğraf dergide yayımlanan bir makale için belge, alkole karşı tutum geliştirecek bir broşür için görsel, bir dedikodu malzemesi ya da bir sanat eseri kabul edilebilmektedir. Bir temsil aracı olan fotoğraf sunulduğu ortam ile izleyenlerin algı dünyasında farklı anlamlandırmalara sebep olabilmektedir. Bu dışsal bağlam sunum bağlamı olarak tanımlanabilir. Her bağlam değişikliği fotoğrafın anlamına ve statüsüne dair kavrayışımızı etkileyerek onun tanımlarını ve değerini başkalaştırmaktadır (Clarke, 2017: 22).

Sanat icra etmenin yeni biçiminin çekiciliği, geleneksel sergiler kadar büyük bütçeler gerektirmemesi, çeşitli sebeplerle küratörlerin ilgisi dışında kalan sanatçıların yapıtlarını izleyicilere sunma fırsatı sunması gibi avantajlar sebebiyle yeni medya önemli bir temsil ortamı sağlamaktadır. Günümüzde önemi giderek artan ve kullanımı yaygınlaşan, etkileşim özellikleriyle sanatçıların görünür olması gibi imkanlar sunan sosyal medya üzerine yapılan bu çalışmada amaç; fotoğraf sanatı örneklerini sosyal medya üzerinden irdelediği ve içeriği ile de fotoğraf sanatı bağlamında fark yarattığı düşünülen önemli bir örnek olarak ortaya çıkan "Bir Fotoğraf Bin Öykü" YouTube kanalı üzerinden sosyal medyanın sanatçılara ve izleyicilere sağladığı imkanları irdelemektir. Bu çalışma, sosyal medyanın sanatın sunum bağlamı olarak sanatçıya ve izleyiciye sunduğu olanakları göz önüne sermesi ve benzer çalışmalarda potansiyel sanatçılara ve izleyicilere yol göstermesi açısından önemini ortaya koymaktadır. Fotoğraf sanatı ve sosyal medya kavramlarını birlikte ele alan bilimsel çalışmaların ülkemizdeki azlığı çalışmanın önemini bir derece daha arttırmaktadır. Bu alanda yeni gelişmekte olan literatüre de önemli ölçüde katkı sağlaması beklenmektedir.

1. Sanatın Sunum Bağlamı Olarak Yeni Medya ve YouTube

Web 2.0 teknolojileri bağlamında yaşanan gelişmeler doğrultusunda iş yapma biçimlerini dönüştüren yeni medya, günümüzde tüm iletişim faaliyetlerini de köklü şekilde değiştirmektedir. Bu gelişmelere koşut olarak kitle iletişimi ve kitlesel yayıncılık da günümüzde Web 2.0 teknolojileri kapsamında değişmekte ve yeni medya pratikleri bu değişimlerden bütünüyle etkilenmektedir. Bu çerçevede her geçen yıl yeni medya uygulamaları daha fazla alana entegre olmakta ve yeni medyada kaliteli içerik üretimindeki yarış ise yerel ve küresel ölçekteki rekabeti şekillendirmektedir. Yeni medyada yaşanan gelişim ve dönüşüm süreci sanat politikalarını da doğrudan etkilemekte ve sanat eserlerinin ve faaliyetlerinin sunulduğu yeni medya mecralarını yaşamımıza dahil etmektedir.

Yeni medyanın işlevleri web teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak her geçen gün artmaktadır. Yeni medyanın gelişimini ve ilerlemesini sağlayan Web 2.0 teknolojileri, bilgisayar teknolojileri alanında faaliyet gösteren ünlü yayınevi O'Reilly Media'nın kurucusu olan Tim O'Reilly tarafından ilk kez 2005 yılında kullanılmıştır (Fuchs, 2017: 34). Okmeydan, O'Reilly, Web 2.0 teknolojilerine bağlı yeni medyanın temel özelliklerinin; merkezsizlik, etkileşim, katılımcılık, zengin ve çoklu kullanıcı deneyimi, kolektif zekâ ve daha çok kullanıcıya hitap eden katılımcı platform olarak karşımıza çıkmakta olduğunu belirttikten sonra; bu gelişmeler sonucunda dünyanın artık yeni bir çağa girdiğini ve bu çağın belirleyicisi olan dijital devrim ve uzantısı olan yeni medyanın, toplumsal yaşamı ve iş hayatını radikal şekilde değiştirip dönüştürmüş olduğunu vurgulamaktadır (Okmeydan, 2021: 355). Dünyayı ve yaşamı dijital gelişmeler öncesi dünya olmaktan çıkarıp radikal şekilde değiştirmiş olan teknolojik gelişmeler ve onun sonucu ortaya çıkan sosyal medya alanındaki gelişmeler sürekliliği olan ve dolayısıyla yeni olanak ve değişimlere zemin hazırlayan bir ortam yaratmaktadır. Aytekin bu durumu da işaret ederek dijital devrim ve yeni medya arasındaki doğrusal bağlantının farklı teknolojilerin birleşerek çoklu işlev kazanmasına olanak sağladığı tespitinde bulunmaktadır (Aytekin vd., 2016: 19).

Televizyon, cep telefonu, bilgisayar, tablet gibi birbirinden farklı cihazların, teknolojik açıdan ayrı platformları birleştirmesi olgusu İngilizce 'convergence' 'yakınsama' veya 'yöndeşme' terimleri ile ifade edilmektedir. Yakınsama ya da yöndeşme ile tanımlanan kavram, dijital bir sistemin en temel işlevine başka bir sistemin özelliğinin eklenmesiyle gerçekleşen dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Örneğin, akıllı telefonların temel işlevi ses ile iletişim kurmaktır. Ancak bu telefonların hem işletim sistemi ve kamera hem de veri bağlantısı özelliklerine sahip olması ve çok işlevsellik kazanması yakınsama (yöndeşme) kavramını açıklamaktadır (Abanoz, 2018: 287). Akıllı telefonlar ile sesli veya görüntülü görüşmenin yanı sıra bu telefonlardan farklı uygulamalara bağlanmak, bankacılık işlemlerini yapmak ya da fotoğraf çekmek gibi birçok işlev birleşmekte ve tek bir cihaz ile her işlevin gerçekleştirilebilmesi yakınsamayı (yöndeşmeyi) kavramını beraberinde getirmiştir.

Web 2.0 teknolojileri ile gelişen, gündelik yaşamı kökten değiştiren ve yaygın bir kullanım alanına sahip olan tüm dijital teknolojileri ifade eden yeni medya (Binark, 2007: 21), günümüzde sanatsal etkinliklerin de yeni mecralara dahil olmasını sağlamaktadır. Yeni medyaya varlık kazandıran Web 2.0 teknolojileri, zaman ve mekân sınırı olmaksızın karşılıklı paylaşımı, etkileşimi, kitlesizleştirmeyi, eş zamanlılığı, düşük maliyeti ve herhangi bir mesajın kısa zamanda ve kolayca dünya çapında yayılmasını beraberinde getirerek yeni bir iletişim kültürünün temellerini inşa etmekte ve sayılan bu temel özellikleri nedeniyle sanatçılar için de önemli bir temsil ortamı sunmaktadır. Yeni medya uygulamaları, her şeyden önce izleyici odaklı bir anlayışa sahiptir ve izleyicilerin hem birbirleri ile hem de takip ettikleri sanatçılar ile paylaşım gerçekleştirme ve etkileşim kurma eğilimini artırmaktadır. Aynı zamanda yeni medya ile ortaya çıkan etkileşim, yeni bir kavramı ifade eden 'ikincil ekran' kavramının doğmasına da

zemin hazırlamıştır.

Spradley'e göre bilgisayar, tablet, akıllı telefon ve mobil cihazlardan yapılan izlemenin yaygınlaşması ve diğer kullanıcılarla izlenen yayınlar üzerine etkileşime girilmesi, 'ikincil ekran' kavramını yaygınlaştırmaktadır. İkincil ekran deneyimi, televizyon yayıncılığının ve takip edilen yayınların eş zamanlı ve etkileşimli olarak izlenmesini tanımlamaktadır. Yeni medya sayesinde izleyiciler, eşzamanlı olarak hem televizyon izleyip hem de bilgisayarlar veya akıllı telefonlar aracılığıyla izledikleri programları çeşitli sosyal medya siteleri üzerinden diğer kullanıcılara önermekte ve bu süreçte fikir alışverişinin artmasıyla etkileşim ortamı yakalamaktadırlar (Çetinkaya vd., 2015: 154). Sağlamtimur'a göre "Bu dönem içerisinde içerik paylaşma, yorumlama ve gerektiğinde tartışma niteliği ile yeni medya ön plana çıkmış, böylelikle sanatsal üretimler için uygun bir ortam hazırlanmıştır" (Sağlamtimur, 2017: 86). Teknolojik gelişmelere koşut gelişen ve yaygınlaşan yeni medya olanakları ile birlikte bilgi ve sanatın bu teknolojilerin ulaşabildiği her yere ulaşma olanaklarına kavuştuğunu söylemek mümkündür. Bu gelişmeler, aynı zamanda sanat dünyasının daha kolay şekilde takip edilmesini ve sanatçılarla daha kolay iletişime girip etkileşim yaratılmasını sağlamaktadır.

Yeni medyanın bu avantajlarının yanı sıra geleneksel sergiler ya da müzelere göre büyük bütçeler gerektirmemesi ve çeşitli ekonomik, siyasal veya kurumsal güçleri arkasına alan küratörlerin ilgisi dışında kalan sanatçıların yapıtlarını da izleyicilere sunma fırsatı vermesi, yeni medyanın demokratik katılım, ifade özgürlüğü ve temsil açısından sunduğu olanaklar açısından büyük bir önem taşımaktadır (Öztekin, 2015: 925). Ayrıca yeni medyayı geleneksel medyadan ayıran en önemli farklılığı; her ne kadar samimiyeti tartışılabilir de yapılan paylaşımların ne kadar beğenilme (like) ya da beğenilmeme (dislike) aldığı, kimler tarafından kaç kez görüntülediği ve hatta kimlerin ne tepkiler verdiği gibi etkileşimin takip edilip ölçülmesine ve bunun sonucunda hızlı şekilde değerlendirmeye olanak tanıma özelliğidir. Günümüzde sanat içeriklerinin internet üzerinden bilgisayar, tablet ve akıllı telefon gibi mobil cihazlar aracılığıyla hedef kitlelere ulaşabilmesi, yeni medya platformlarının dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır. Yeni medyanın gelişimi ile ortaya çıkan ve hem dünyada hem de Türkiye'de en yüksek kullanıcı sayısına sahip yeni medya platformlarının başında ise YouTube gelmektedir.

2005'te kurulan ve 2006'da Google tarafından satın alındığı ilk dönemde 'Dijital Video Deponuz' sloganıyla faaliyete geçen YouTube, Google ile dünya çapında popülerlik kazanmış ve 'Kendini/i Yayınla' (Broadcast Yourself) sloganıyla geniş hedef kitlelere hitap etmeye başlamıştır. Yeni medyanın itici gücünden doğan platform, kısa zamanda günümüzdeki şekline bürünmüştür (Burgess ve Green, 2013: 3-4). YouTube'un içerik değişimi halen devam etmekte ve zengin sanat içeriklerine sahne olmasıyla sanatçılar için önemli bir mecra olma özelliğini korumaktadır. Bu doğrultuda YouTube video paylaşım platformunun kullanım amaçları; kullanıcıların kendi içeriklerini üretmelerine izin vermesi, kullanıcıların kendi aralarındaki iletişimi ve etkileşimi geliştirmesi, yüklenen içeriklerin tüm dünya ile eş zamanlı paylaşılması, yeni insanları, akımları ve tarzları tanıtmaları, kullanıcılara eğlenceli boş zaman etkinliği sunması ve kullanıcıların hobilerine veya ilgi alanlarına yönelik uygun içerikleri bulmasını sağlaması gibi özelliklerle özetlenebilmektedir (Alper, 2012: 115). Sıralanan özelliklerden de anlaşılacağı üzere YouTube, çeşitli sanat içeriklerinin üretilmesi, yeni sanat akımlarının ilgili hedef kitlelere ulaşmasını sağlaması, eski ve yeni sanatçıları takipçileriyle buluşturması noktasında önemli rol oynamaktadır. YouTube'un üstlendiği bu rol, katılımcı kültür (Chau, 2010: 67) kavramını beraberinde getirmekte ve YouTube birçok sanatçıyı kendi aralarında olduğu kadar takipçileriyle de bir araya getiren ve katılımcı kültürü ortaya çıkaran yeni medyanın en önemli

platformlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatçılar YouTube üzerinden kendi içeriklerini üretip kanallarından paylaşmakta ve videoların kimler tarafından izlendiği ya da takip edildiği, kanallarındaki abone sayısı, içeriklerin beğenilme veya beğenilmeme sayısı ve kimlerin ne gibi yorumlarda buldukları hakkında bilgi sahibi olabilmektedirler.

Yeni Medya Sanatı

Elektronik bilgi çağının gündelik hayata nüfuz etmesiyle birlikte insanlar izleyici/okuru oldukları ana akım medyanın alternatifi sayılabilecek bir ortamda bilgiye erişme, yorumlama, yeniden üretme ve paylaşma imkanına erişmişlerdir (Baranseli, 2017: 279). Her şeyin hızlıca yaşanıp tüketildiği günümüz şartlarında dijitalleşme yeni sosyal ve ekonomik ilişki biçimlerini geliştirmiş, bu gelişmeler sonucunda gerçekleşen kültürel değişim, bilginin artması, sayısal ağlar ve yeni sanatsal ifade biçimleri yeni medya ortamını sanat pratiği ortamına (mediumuna) dönüştürmüştür. Sanatçılar dijitalleşme sürecine entegre olurken yeni medyanın sunduğu imkanlardan da yararlanmak için yeni medya araçlarını hem sanat yapmak hem de yapıtlarını paylaşmak için bir sunum bağlamı olarak kullanmaktadır.

Teknolojinin sağladığı birçok avantaj sayesinde yeni medya sanatı, hem sanatçı, hem sanat, hem de sanat izleyicisiyle etkileşime geçmek suretiyle çoğaltılmakta ve yaygınlaşmaktadır (Yetişken, 2012). Görüntü, ses, metin gibi temsiller ağ üzerinde sınırsız sayıda kopyalanmakta ve paylaşılmaktadır (Castells, 2009: 50). Bu bir bakıma sanat yapıtına ulaşılabilirliği böylece sanatçının kitlelere ifade edebilme imkanını artırırken bir bakıma da sanatı nesnesizleştirmektedir. Yeni medya sanatında kavramsal sanatta olduğu gibi fikirler objelerin yerini almakta, geleneksel sanattan farklı olarak sanat maddesizleşme yönünde eğilim göstermektedir (Erkayhan ve Çaşkurulu, 2014: 47). Sanatçının dijital veri olarak ürettiği ve/veya sunduğu yapıta sanat izleyicisinin ulaşma imkanı artarken, bu yapıtı kopyalamak, farklı platformlarda ve bağlamlarda yaymak, hatta üzerinde çeşitli değişiklikler yaparak başkalaştırmak ve yeni ifade biçimlerine dönüştürmek mümkün olmaktadır. Bu yönleriyle sosyal medya sanatı yapıtları sayısal veri olarak var oldukları için malzemenin sınırlayıcı ve kısıtlayıcılığından bağımsızdır (Alioğlu, 2011: 87-88). Bu bir bakıma Fransız Mucit Nicephore Niepce'in 1826 yılında geliştirdiği üretim yöntemi sayesinde kalıcı görüntüler elde etmesi ile başlayan süreçte fotoğrafın icadı ile birlikte ressamların gerçekçilikten uzaklaşarak özgürleşmelerine imkan tanınması durumu gibi bir durum olarak değerlendirilebilir (Şen, 2020: 51). Fotoğraf, resim sanatının geleneklerine bağlı olarak kendi gelişimini gerçekleştirirken resim sanatının da gelişimine katkı sağladığı gibi sosyal medya sanatının da gelişimine büyük katkı sunmaktadır.

Gerçek zamanlı teknolojiler ve internetin hızla yaygınlık kazandığı süreç içinde fotoğraf yeni medya sanatı bağlamında en dinamik alanlardan birisi olarak gelişmektedir (Sağlamtimur, 2017: 84). Bir sanat disiplini olarak fotoğraf, yeni medya sanatı olarak farklı dinamiklerde ifade zenginliği kazanırken aynı zamanda yeni medya sanatının en etkili araçlarından biri haline de gelmiştir. Çeşitli dijital manipülasyonlar ve farklı disiplinlerle entegrasyonu neticesinde fotoğraf yeni medyanın popüler sanatı olarak yerini almaktadır (Kahraman, 2020: 237). Fotoğraf paylaşım platformlarının yeni medyanın en etkili ve en çok kullanıcıya sahip platformları olması bunun en net göstergesidir. Sanatçılar hangi sanat disiplini olursa olsun yapıtlarını fotoğraf kullanarak yeni medya platformları aracılığı ile mevcut ve potansiyel takipçilerine sunmaktadır. Fotoğraf sanat disiplini temelinde farklı disiplinleri bünyesinde barındıran yeni medya sanat örneklerinden biri de sanat tarihi uzmanı ve sanat eleştirmeni olan Levent İskenderoğlu'nun "Bir Fotoğraf Bin Öykü" YouTube kanalıdır.

Levent İskenderoğlu "Bir Fotoğraf Bin Öykü" YouTube Kanalı Örneği

“Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalında farklı fotoğraf sanatçılarında ait fotoğraflar üzerine İskenderoğlu’nun yazmış olduğu lirik metinler, her öykü için özgün hazırlanmış müzik eşliğinde sanatçının kendi sesinden izleyicilere sunulmaktadır. Kendisi bir sanat tarihi uzmanı ve sanat eleştirmeni olan “Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalı içerik üreticisi Levent İskenderoğlu, aldığı eğitim sayesinde içeriğine konu ettiği farklı fotoğraf sanatçılarının yaptığı olan fotoğrafları önce anlamakta, teknik olarak yerini ve anlamını ortaya koymakta sonra da oluşturduğu içerik ile kendine mal etmektedir. En arkaik sanat olan söz sanatı ile, henüz ikiyüz yaşında olmamasına rağmen gerçeğe bağlı yanı sayesinde en popüler sanat disiplinlerinden birisi olan fotoğraf sanatını ve insanın ruhuna işleme becerisi olan müzik sanatını dijital ortamda birleştirerek ürettiği içeriği kitlesizleşen kitlelere her an her yerde ulaşma imkanı veren sosyal medya aracılığı ile sunmaktadır.

Sanatın merkezine sanat yapıtını koyduğumuzda, merkezin bir ucunda sanatsal yaratma etkinliğini gerçekleştiren sanatçının, diğer ucunda ise alımlayıcı ve değerlendircinin olduğu bilinir. Sanatçının yaratma etkinliğine kaynaklık eden nesnesi hiçbir zaman mevcut olanla sınırlı değildir, çünkü sanatsal yaratma zaten var olandan yola çıkmakla birlikte mevcut olanın aşılması, üzerine estetik kaygı ile birlikte düşsel ve düşünsel değer katılması demektir. Sanatçı yapıtını ürettikten sonra izleyici duyguları eşliğinde bu yapıtı alımlar ve kavramsal bir düzen içinde yapıtla ilgili açıklama ve değerlendirme yapar. İskenderoğlu’nun “Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalındaki içeriklerine baktığımızda bu sanatsal yaratma, alımlama ve değerlendirme süreçlerinin iç içe geçen bir hal aldığını görebiliriz. Bu bağlamda “Bir Fotoğraf Bin Öykü” kanalında yer alan her fotoğraf için yazılmış öyküler, fotoğrafı okuyucuya anlatma gayreti ile üretilmiş alt metinler değildir. Yapıt ve izleyici arasındaki gerçeğe yeni bir projeksiyon tutan özgün öykülerin her birinden oluşan içeriğin yeni bir sanat yapıtı olduğu söylenebilir. Bir fotoğrafın, içerik üreticisinin yüreğine ne düşürdüğünü, yüreğine düşenin düşsel ve düşünsel olarak açtığı bu yeni pencereden bakmamızı sağlayan yapıtlar, bize disiplinler arası bir sanat deneyimleme fırsatı sunmaktadır. Bu disiplinlerden biri plastik sanat olan fotoğraf, diğeri ise fonetik sanat olan müzik ve yazındır. Tüm bu disiplinler dijital bir zeminde belli bir tasarım çerçevesinde bir araya gelerek sunuldukları sosyal medya platformunda izleyici ile etkileşime sokularak yeni bir yapıt ortaya çıkmaktadır. Yazın yani edebiyat sanatı anlatım genişliği sunan bir sanat disiplinidir. Fotoğraf ise karakteri gereği insanın zihninde gerçekle kurduğu yakın ilişkiden ötürü kalıcıdır. Müzik sanatı ile birleştirilen bu farklı disiplinlerin kendine özgü avantajları bu yapıtta adeta bir amaç birlikteliği yaparak yapıtın izleyicinin yüreğine ve zihnine dokunma gücünü artırmaktadır.

Hartmann’a göre sanat yapıtı gerçek olan ön yapı ve gerçek olmayan arka yapı bağlamında değerlendirilmelidir. Ön yapı; kelimeler, sesler, renkler, boya lekeleri gibi duyularımıza hitap eden somut unsurları içermektedir. Bu şekliyle ön yapı biz onu algılamasak da bizden bağımsız olarak vardır. Arka yapı ise; hem kişisel bilinci hem de ortak bilinci kapsayan tinsel bir unsurdur. Bir anlam varlığı olarak kendi başına bağımsız bir şekilde var olamamaktadır. Bu arka yapı ancak onu anlayacak, alımlayacak bir bilince dayanmaktadır (Tunalı, 2006: 58). Hartmann tarafından ön yapı ve arka yapı olarak tanımlanan iki olgu arasındaki devinim, yapıtı çoklu anlamlara sahip bir metne dönüşme olanağı sunar.

“Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalında kullanılan fotoğrafların sanatçısı, optik imkanlarla gerçeğin ötesine geçerek gördüğünü çeşitli tasarruflarla bir yapıtı dönüştürmüştür. Biz sadece o fotoğrafa baktığımızda alımlayıcı konumunda olmamız gerekirken, içerik üreticisi alımlayıcı rolünü bizden almış, imgeler ve kavramlar eşliğinde değerlendirmiş ve bize alımlamamız için yeni bir yapıt bırakmıştır.

Görüntüyü çözmek sonsuz bir dizi bağlam ve meseleyle oynamaktır (Clarke, 2017:

238). İskenderoğlu “Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalında fotoğraf aracılığı ile gösterilen detaylar üzerinden çeşitli bağlamlarla oynayarak bir öykü anlatmaktadır. Bu yolla fotoğraf bir anlam başkalaşımı üstelenir. Fotoğraftaki her detay daha büyük bir anlamın parçası olarak yankılanır. Biz görüntüyü okumaya devam ettikçe, fotoğrafik uzamdaki her unsur, gerçek varlığından çok daha fazlasını ifade etmeye başlar (Clarke, 2017: 238). İmgelemi, içinde her şeyin sınırsızca genişleyebildiği alternatif bir dünyaya dönüşür.

“Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalında yer alan farklı fotoğraf sanatçıları tarafından kaydedilmiş fotoğraflar öncelikle kendi başlarına bir ön yapıdır. İskenderoğlu tarafından, Hartmann’ın ifadesiyle arka yapıda bir bilinçle alımlanmış ve multidisipliner bir şekilde tekrar ön yapıya dönüştürülmüştür. Bu bir sanat yapıtıdır bir başka yapıt üretmek anlamına gelen; kendine mal etme olarak tanımlanabilen, sanat alanında ‘temellük’ olarak karşılığını bulan bir durumdur (Selçuk, 2020: 95). Fotoğraf sanatçısının fotoğrafı içerik üretici tarafından alımlanmış, anlamlandırma ile çeşitli kavramlara ulaşılmış ve bu kavramlar üzerinden bir öykü tasarlanmış, son aşamada ise bu öykü içeriğe uygun bir müzik ile seslendirilmiştir. Bu içerik ile etkileşime giren izleyiciler, fotoğrafa içerik üreticisinin rehberlik ettiği öykü ile bakmakta, gözleri fotoğraf üzerinde hikayeyi seslendiren içerik üreticisinin dikkat çektiği yere bakarken zihinleri hikaye ile birlikte çeşitli imgelerde gezinmekte ve içselleştirmektedir. Bu yönü ile “Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalında yer alan her bir içerik herkesin yüreğine ya da zihnine dokunacak bir niteliğe kavuşmaktadır. Eco, Opera Aperta (Açık Yapıt) adlı kitabında yorumlama an’ı ve yorumcu üzerinde durmuştur. Eco sanat ürününün yorumuna açık olduğu savını geliştirmiştir. Ona göre sanat yapıtı kendi bütünlüğü içinde ‘tamamlanmış’ ve ‘kapalı’ biçimdir ama tekiliği bozulmadan yorumlara olanak vermesi nedeniyle de açıktır. Eco, metni tembel bir makineye benzetir ve ona göre metin bir okur ile karşılaşınca kadar ‘tamamlanmamış’ olarak kalır (Eco, 1991: 8-10). Eco’nun bu görüşlerinden hareketle sanat yapıtını tüketen ‘okuyan’ her bir alımlayıcının ‘okuyucunun’ kendine özgü bir kültüre düşünce yapısına ve duyarlılığa sahip olması metne farklı yaklaşımlar ve farklı yorumlar ‘alımlamalar, okumalar’ olarak sonuçlanacağını söylemek mümkündür. Levent İskenderoğlu da farklı fotoğraf sanatçıları tarafından üretilmiş ve biçimsel olarak tamamlanmış tembel metinleri okuyup anlamlandıran ve belki adına ‘ortak eser’ diyebileceğimiz yeni bir metin bırakan bir sanatçı olarak değerlendirilmelidir. 1 Şubat 2021 tarihinde Zoom dijital platformu üzerinden Atafod’un (Atakum Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) konuğu olan Levent İskenderoğlu “Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalında ele aldığı üç fotoğrafın sunumu ve söyleşisini gerçekleştirmiştir. (Söz konusu etkinlik https://www.youtube.com/watch?v=8PLC_6MsvHk linkinden izlenebilir.) Ele alınan üç fotoğrafın üreticisi konumundaki fotoğraf sanatçıları da kendi fotoğraflarına Levent İskenderoğlu tarafından kendilerinin başlangıçta düşünmediği şekilde anlam yüklediğini ve yorumlar yapıldığını ifade etmişlerdir. Bu noktada Eco’nun yorumuyla çalıştırılmayı bekleyen makineyi çalıştıran ve metni tamamlayan kişi daha önce tanımadığı fotoğraf sanatçılarının fotoğraf eserlerini alıp yeni bir bağlam ve anlam kurgusu ortaya koyan bunu o eserlere özgü üretilen müzik eserleri ile destekleyen ve YouTube kanalında yeniden dolaşıma ve okumaya açık hale getiren Levent İskenderoğlu olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç

Sanatın yeni medya ortamında her geçen gün kendine yeni anlam öğeleri katarak geliştiği, büyüdüğü ve dönüştüğü günümüzde bu alandaki tüm deneysel yorumların dikkatle incelenmesi geleceğin sanat algısına katkıları açısından oldukça önemlidir. Bu çalışma da benzer bir deneysel yorum olarak Levent İskenderoğlu’nun ürettiği sanat içerikleri üzerinden yaratıcı süreçlerin yeni medya sanatına ve algısına katkılarını irdelemesi açısından önemlidir.

“Bir Fotoğraf Bin Öykü” YouTube kanalında kullanılan, sanatçısının gerçek nesneyi kendi gerçeği ile ilişkilendirerek ürettiği her bir fotoğraf, İskenderoğlu’nun gerçek nesnesine dönüşmüştür. Fotoğrafları kendine mal eden içerik üreticisi plastik anlamda bir değişiklik yapmasa da alımladığı fotoğraf üzerinden tasarladığı içerik ile yapıtı bir tür değişime tabi tutmuştur. İskenderoğlu’nun bilgi birikimi, sanat tarihi, sanat psikolojisi, sanat sosyolojisi, sanat felsefesi, sanatın uygulama teorisi alanlarına hakimiyeti, edebiyata olan yakın ilgisi, mesleki ve sanatsal üretim tecrübesi, o güne kadar geliştirmiş olduğu farklı konulardaki duyarlılığı, dünya ve insana yönelik sorulara yaklaşımı gibi öznellikleri, salt zihinde oluşturulan zihinsel nesnenin oluşmasına, bu nesne ile hayal etme, tasarlama, iç duyu ve düşünmeyle görme gibi edimler yoluyla bütünleşerek bin öykünün ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Sanatçının gerçekleştirme nesnesi olarak üzerinde çalıştığı içeriklerin her biri, sanatçının duygu, düşünce ve duyguları eşliğinde sanatçıya bağlı olsa da gelecekteki sınırları çizilemeyecek zaman ve dijital uzam boyunca varlığını sürdürecektir, mevcut ve potansiyel takipçilerinin alımlayıcısı olduğu, geçmişten geleceğe uzanan anlam dünyasında yeni geçitler ve kapılar aralayan birer sanat yapıtı haline dönüşecektir.

Bu multidisipliner içerikler; içselleştirerek kendi bilinçlerinde alımlayacak izleyiciler üzerinde yarattığı etkiden dolayı, izleyicilere sunduğu projeksiyonda alımlanacak yeni anlamlara kapı aralayacak bir yeni medya sanatı kabul edilebilir.

Kaynakça

- Abanoz, E. (2018). Yöndeşmenin haber endüstrisindeki etkisi: haber ajansı çalışanları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 287-303.
- Alper, A. (2012). *Sosyal ağlar*. Ankara. Pegasus Yayıncılık.
- Alioğlu, N. (2011). *Yeni medya sanatı ve estetiği*. İstanbul. Papatya Yayınları.
- Aytekin, Ç., Gül, O. ve Görgeç, A. N. (2016). İkinci ekran kuramı bağlamında geleneksel medya-sosyal medya yöndeşmesi: sosyal medyada reyting ölçümü üzerine bir araştırma. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*. 17-42.
- Baranseli, E. S. (2017). Bir protesto aracı olarak sanat, yeni medya etkisi ve Banksy örneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. 7 (16), 264-280.
- Barrett, T. (2017). *Fotoğrafi eleştirmek imgeleri anlamaya giriş*. İstanbul. Hayalperest Yayınları.
- Binark, M. (2007). *Yeni medya çalışmaları*. Ankara. Dipnot Yayınları.
- Burgess, J. Green, J. (2010). *YouTube online video and participatory culture*. Cambridge. UK. Polity Press.
- Castells, M. (2009). *Communication power*. New York. Oxford University Press Inc.
- Chau, C. (2010). YouTube as a participatory culture. *New Directions for Youth Development*. 128, 65-74.
- Clarke, G. (2017). *Güzel sanatların bir dalı olarak fotoğraf*. İstanbul. Hayalperest Yayınları.
- Çetinkaya, A., Şahin, Ö. E., Arslan, A. ve Kırık, A. M. (2015). Televizyon izleme davranışına sosyal medya ve ikincil ekran kullanımının etkileri. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 2 (4), 151-168.
- Eco, U. (1991). *Alımlama göstergebilimi*, S. Rifat, Çev. İstanbul. Düzlem Yayınları.
- Erkayhan, Ş. ve Çaşkurlu B. M. (2014). Teknoloji ve sanatın etkileşimi: yeni medya sanat Türkiye’de güncel durum ve öneriler. *Sanat Tasarım Dergisi*. Sayı 14, 45-62.
- Fuchs, C. (2017). *Social media: a critical introduction*. 2nd Ed., New York. Sage Publications.
- Hall, S. (1997). *The work of representation. Stuart Hall, representation: cultural representation and singing practices*. İngiltere. Open University.
- İskenderoğlu, L. (2009). Sanat ölmedi. *Sanat ve İnsan Dergisi*. 1 (1), 1-2.
- Kahraman, A. (2020). Yeni medya çağında akıllı telefonlarda fotoğraf. *Fine Arts*. 15 (4), 233-

241.

- Okmeydan, S. B. (2021). *YouTube ağında ocuk olmak: ocuk YouTuber'ların ürettikleri içeriklere yönelik bir araştırma*. Proceedings Book of World Children Conference II (ss. 354-370). 21-23 Mayıs. KKTC: zay Günsel ocuk niversitesi.
- ztekin, H. (2015). Yeni medyada nefret söylemi: ekŐi sözlük rneđi. *Uluslararası Sosyal AraŐtırmalar Dergisi* 8 (2), 238-262.
- Polat, H. (2018). Geleneksel medyada temsil sorunu: alternatif bir mecra olan yeni medya. *Karadeniz Dergisi*. 38 (38), 45-60.
- Sađlantimur, Z. . (2017). Yeni medya sanatı ve fotoğraf. *Sanat ve Tasarım Dergisi*. 7 (2), 82-100.
- Selçuk, E. (2020). Sanatta dönüşüm ve Őeyler. *Sanat ve İnsan Dergisi*. 4 (2), 86-101.
- Spradley, J. (2011). The millennial manifesto: how 80's babies can save the world? EriŐim Adresi: https://www.huffpost.com/entry/a-millennial-manifesto-jobs_b_956053.
- Şen, E. U. (2020). Fotođrafta bir sanat akımı olarak Minimalizm. *Sanat ve İnsan Dergisi*. 4 (1), 50-57.
- Tunalı, İ. (2006). *Estetik. İstanbul*. Remzi Kitabevi.
- Yetişken, E. (2010). <http://www.ebruyetisken.com/sular-artik-tersine-akiyor>. EriŐim Tarihi: 31.01.202
-